

K ÚLOZE A MÍSTU PVO V OBRANNÉM SYSTÉMU ČSFR

Nutnou podmínkou vojenského zabezpečení obrany každého státu je mít plně pod kontrolou příslušný vzdušný prostor se schopností kdykoli zasáhnout proti jeho narušiteli, nebo vůči prostředkům vzdušného napadení v případě jakéhokoli konfliktu. Vojenské letectvo je ve většině států stále na jednom z prvních míst v rámci modernizace výzbroje. Zvláště velký důraz je kladen na zvyšování jeho úderné síly a schopnosti překonávat PVO. Tato modernizace pokračuje i v podmínkách uplatňování základního prvku nové filozofie budování ozbrojených sil států - principu rozumné dostatečnosti. Také československá vojenská doktrína se k němu hlásí. Skutečností ovšem je, že stanovit onu rozumnou mez velikosti ozbrojených sil je značně obtížné. Zcela mlhavým se pojem "rozumná dostatečnost" ukazuje v oblasti PVO. Systémy PVO se vyznačují složitostí a nákladností, ale na druhé straně také poměrně malou účinností. Ta v současných podmínkách nepřesahuje 20 % a zpravidla bývá ještě menší. Proto je nutné nejdříve přesně definovat, co má daný systém PVO splňovat, teprve potom zkoumat, jaké a kolik prostředků k tomu bude postačovat. V podmínkách ČSFR budou zřejmě rozhodující ekonomické podmínky, které budou omezovat možnosti vybavení systému PVO nejmodernějšími komplety. O to více vystupuje do popředí vysoce účinné využití těch prostředků, které máme. Uvedu blíže některé otázky protivzdušné obrany v našich nových podmínkách. Základním úkolem PVO je zabezpečit obranu objektů na teritoriu státu, jakož i útvarů a svazků pozemního vojska, proti úderům možného vzdušného protivníka ze všech směrů. Jde o úkol náročný. Rozbor jeho možných řešení vedl nakonec k rozhodnutí vytvořit integrovaný systém PVO ČSFR (IS PVO), v jehož rámci budou působit následující druhy vojsk:

- radiotechnické vojsko (RTV) - připravované k radiolokačnímu zabezpečení protivzdušné obrany,
- protiletadlové raketové vojsko (PLRV) - určené k PVO uskupení pozemního vojska, důležitých průmyslových a administrativních středisek na území státu,
- stíhací letectvo (SL) - vybavené k plnění obdobných úkolů jako PLRV s využitím své vysoké manévrovosti a pružnosti použití,
- vojsko radioelektronického boje (REB) - vytvořené k radioelektronickému rušení systémů řízení a velení vzdušného protivníka, ke zjišťování jeho radioelektronických objektů.

Základ organizačního členění IS PVO tvoří tři divize PVO podřízené Velitelství letectva a PVO, soustřeďující všechny protiletadlové raketové svazky (útvary). Divize jsou rozmístěny v jednotlivých operačních oblastech: 1.dPVO - oblast "Východ", 2.dPVO - "Střed" a 3.dPVO - "Západ". Pokud budeme posuzovat bojové možnosti vytvářených divizí PVO podle tradičních měřítek, dojdeme v případě palných možností PLRV k údajům uvedeným v tabulce.

Tabulka

PLRK dosahu	Počet palebných prvků									Matematická naděje zničení cílů na 1 pp PLR		
	mobilních			stacionárních			celkem			1. dPVO	2. dPVO	3. dPVO
	1. dPVO	2. dPVO	3. dPVO	1. dPVO	2. dPVO	3. dPVO	1. dPVO	2. dPVO	3. dPVO			
dalekého					2	3		2	3		2,34	3,51
středního		9	1	6	5	3	6	14	3	7,44	19,16	6,08
malého	14	5	15	4	4	8	18	9	23	33,92	16,64	42,88
blízkého			5						5			10,80
celkem	14	14	21	10	11	14	24	25	35	41,36	38,14	63,27

Pokud posuzují systém PVO podle obvyklých měřítek bojové účinnosti, vyvodím závěr, že vytvořením IS PVO k žádné kladné změně nedochází. Skutečností je, že bojové možnosti - průzkumné, palebné a manévrovací - jsou dány technickým vybavením systému PVO a nikoli jeho organizačním členěním. Zůstal-li bych pouze u těchto měřítek, došel bych k poněkud zavádějícím zjištěním. Na organizaci PVO jsou však závislé jiné skutečnosti, které již dříve začaly nabývat na významu. V současnosti představují výrazné podmínky mající vliv na výsledky protivzdušného boje. Nejprve jde o zajištění dostatečné odolnosti systému PVO v podmínkách nejvyššího úsilí vzdušného protivníka, o umlčení nebo zničení jeho prvků. K tomu by měla rozhodující měrou přispět opatření operačního maskování, ke kterým se doposud přistupovalo zpravidla pouze formálně a poněkud nejistým způsobem. V současných podmínkách, kdy by možnému protivníku byly mnohé skutečnosti o systému PVO předem známy, bychom vedli bojovou činnost na poměrně omezeném prostoru, zejména co do jeho hloubky a výhradně na našem státním území, nelze bez účinného operačního maskování počítat v PVO s žádným větším úspěchem. Neměli bychom se vyhýbat investicím do vhodných technických prostředků dezinformace vzdušného protivníka, utajení skutečné operační sestavy sil a prostředků PVO. Jednotné velení IS PVO dává všechny předpoklady k rozumnějšímu použití takových prostředků i k přijetí potřebných organizačních opatření.

Bude též vhodné rozebrat problém zálohování systému PVO. Dosavadní zásady, principy bojového a operačního použití prostředků PVO vytváření určitých záloh nepředpokládaly. Je však známo, že žádný systém není dostatečně spolehlivý, tedy ani odolný, pokud není zálohován. IS PVO poskytuje možnosti vytvořit vhodné podmínky k nalezení a uplatnění takových forem, způsobů zálohování, které by mohly do určité míry vyrovnat úsilí vzdušného protivníka o rychlé ochromení systému PVO jako celku.

Nezanedbatelná není ani možnost rychlé a účinné reakce na vývoj situace při operaci, což může společné velení letectvu a PVO poměrně snadno zabezpečovat.

Ukazuje se, že rozhodující pro celkovou účinnost IS PVO bude oblast velení a řízení. Zejména zabezpečení spolehlivé protivzdušné obrany vševojskových divizí a armádních sborů bude vyžadovat úzkou součinnost s orgány jejich velení. Je třeba si uvědomit, že vedle IS bude působit vojsková PVO s protiletadlovými dělostřeleckými a protiletadlovými raketovými komplety blízkého dosahu typu S-2M a S-10M. Tyto prostředky jsou zařazeny v protiletadlových oddílech vševojskových pluků. Dále má vojsková PVO čtyři protiletadlové dělostřelecké pluky mod a čtyři protiletadlové baterie pd. Celkově jde o 213 palebných prvků, které i když jsou ve srovnání s prostředky PLRV Integrovaného systému PVO mnohem méně účinnější, představují vlastně jediné prostředky schopné účinně bojovat s bitevními vrtulníky a dalšími cíli v přízemních výškách. K jejich řízení a k řešení otázek součinnosti s prostředky dPVO je na úrovni vševojskové divize zřizována skupina vojskové PVO a u Vojského velitelství oddělení vojskové PVO. Významným opatřením součinnosti je vypracování zásad společného plánování bojové činnosti mezi veliteli divizí PVO a vševojskovými veliteli. Navrhována je např. výměna součinnostních skupin k zabezpečení vzájemné informovanosti, vyslání operační skupiny dPVO na velitelské stanoviště armádního sboru k vyhotovení společného zámýslu vedení bojové činnosti, případně účast velitele dPVO na velitelském stanovišti as v období plánování bojové činnosti. Myslím, že nejvhodnější formy a postupy bude zřejmě nutné ověřit na zkušebních VŠC. V každém případě bude podsystém velení a řízení dPVO i celého IS PVO vyžadovat zcela nové přístupy i technické prostředky. Jejich základ by měly tvořit osobní počítače třídy PC/AT sjednocené v Jednotném automatizovaném systému (JAS) velení a řízení. Tento záměr odpovídá i celkovému vývoji ve všech vyspělých armádách. Postupný přechod na uvedené osobní počítače bude nezbytný i v organizačním členění velení mobilním prostředkům PLRV a vojskové PVO, kde jsou doposud využívány nevýhledové 8bitové počítače, zejména typu POTAS. V opačném případě bude docházet k těžko překonatelným potížím při vzájemné výměně informací.

Mnoho rozborů a zkušebních ověření, alespoň formou VŠC, bude vyžadovat rozpracování zásad, stanovení určitých norem operačního použití sil a prostředků PVO. Domnívám se, že ČSA je stále spíše v období, kdy jsou kladeny jednotlivé otázky. Jednou z nich, která by si zasluhovala zvýšenou pozornost, je stanovení úlohy stacionárních PLRK v IS PVO, jejichž zranitelnost (tedy i nízká míra bojové využitelnosti) byla prokázána již v několika místních válkách.

Považuji za nutné reagovat ještě na jednu významnou otázku. Na vojenskovědecké konferenci Vojenské akademie v Brně bylo široce diskutováno o tom, zda lze za základní považovat možnost nenadálého napadení naší republiky, či možnost napadení až po určitém období zjevných příprav. Pro letectvo a PVO je odpověď na tuto otázku mimořádně významná, a to v mnohem větší míře, než např. pro pozemní vojsko. Je možná chyba hledat odpověď zcela jednoznačnou, neboť současný svět takový není. Na jedné straně, i přes dohody ve Vídni a přijetí zásad rozumné dostatečnosti, budou v Evropě i nadále státy, které mají možnost (především letecky) nenadále napadnout malé státy. Na druhé straně současná politická skutečnost Evropy v podstatě vylučuje okamžité dramatické vyhrocení sporné situace bez zřejmých předcházejících politických příznaků. Lze tedy za současných okolností vycházet z možnosti napadení po období příprav, a teprve při určité záporné změně politického klimatu v Evropě zvažovat přijetí opatření, která odpovídají možnosti nenadálého napadení ČSFR. Tím je možné zabezpečit jak přijatelné ekonomické ukazatele mírové činnosti IS PVO, tak humanizaci (polidšťování) výkonu vojenské služby u jednotlivých druhů vojsk PVO.

